Medicina

Medici graeci

Pselli (Michaëlis) De victus ratione, Georgio Valla interprete.

Impress. Erffordie per Wolffgangum Schencken. 1499.

Hain, 13535

crit aussi à L'ITALIE chez les libraires, marchands d'estampes, directeurs
, et dans les cabinets littéraires.

s souscripteurs sont priés de ne pas concevoir d'inquiétude quand il y aura
es dans l'ordre numérique des planches. Les numéros qui manqueraient
nt pas à paraître dans une des livraisons suivantes.

polychrôme de l'Italie est entre les mains de M. Tardieu, graveur, et
e incessamment.

ANE est complète à la treizième livraison. Prix, pour les non-souscrip-
. en un volume cartonné.

Opuſculum ad auſ
ſanitatem et prolō
de quam. nor
neceſſarium.

Cor
VIII
GROH

1 12

Georgius Valla Placentinus Serenissimo Venetorum Duci augustino Barbadico Salutem Dicit pluriman

Selli philosophi singularisq; medici de salubri p uictu ad constantinũ imperatorem tibi augustine barbadice princeps serenissime latinum faciendum esse censuimus: quod prisco ritu tam sublimis princeps sine munere adeundus non uideretur: eiusq; generis esse munus oportere: ut mihi quidẽ exhibere: tibi uero cõueniret admittere. Proinde cum nobis sapiente principe nihil optabilius. nec tibi in hac uita carius sanitate: & uitæ longitudine in tam eximia fœlicitate esse debeat: iure hunc librum protulimus: qui hæc te commoneat & nos de tua salute min⁹ habeat sollicitos. Quo tua porro mirific[...] entia in hac rei publicæ administratione d[...] tu ducẽte nulla iniquitate nos grau[...] tari. De multis namq; præcipuis a[...] ptoribus quæ sanitatem præter[...] derentur ad imperatorem: que[...] men esse cupiebat: eadẽ tibi [...] Quando non magis ille con[...] nostrum te principem esse a[...] pientia insignem: & prob[...] pusculo Galeni quoq[...] corporis humani c[...] corporis habitu op[...] lingua subdidimus: cu[...] te commoti: Tum ma[...] tanq; ratam humani corp[...] nes tua de causa qui opem [...] timũ principem decet: te [...] itaq; iam psellum ipsũ auc[...]

2

PSELLI AD IMPERATOREM CONSTAN TINVM DE VICTVS RATIONE GEORGIO VALLA PLACENTINO INTERPRETE.

T HOC tuæ opus prouidētiæ:sublimisq; in-
e genii nec non mirificæ lenitatis præscriptum
est constantine sanctissime & maxime impera-
tor quod uulgares infimosq; æque ac philosophos
& diiertos homines usum uelis honestissimorum &
co... dissimorum ad uictum pertinentium habere
a... peritiam nec non ut abiis contrariorum uitam
ueri possint:& mala auertere.nosq; incessis quod cu
am habeamus nullā eorum qui parum possint illis
otissima rerum nō utendo appellatione quæ de fo-
triuiis fuerit assumenda . utemur nimirum ut
... issimis & usurpatis a græcis nominib⁹
... orruptis:alienum namq; sit me-
ec ignorare & græcis consue
in præsenti editione trade-
imo itaq; loco uictum pone
t succi atq; ita interiectim
.quæ facile concoquantur
nt ipsumq; confirment.
ant & obstruant hinc
Mox quæ sangui
ertum generent.
.subinde quæ in
quæ crassi humo-
æ parum alant quæ
int deniq; aperietur
s densitatem adducat.
sunt succi.
lac recens omnium fere
m est bene habentium

animalium quod confestim bibat cum primū mul=
ctum fuerit.id sane sumendū est ante cibū omnē ac=
potū nec quicq̄ aliud cū ipso mādicādū quo ad cō
coquat atq; digerat.nam si quid uel parū modo ei ā/
misceat ipsum corrūpit & quod cum eo assumtū est
præstat igit matutino tēpore id bibere stati mulctū
nec iter ibi comesse quicquā clæmēter in ambulādo
Primū igit aluum citat deiñ impēsissime nutritnec
ultra excernit:sed sistit aluū.Post ipsum lac maxmie
nutriētia sunt oua tremula sorbiliaq; gallinarū imp̄/
mis uitelli.deterrima anserū.Carnes præcunctis gal
linæ & phasiani:nec nō gallorū testiculi:deinde alia/
rū uolucriū perdicis attagenæ colūbinā carnē uita
magisq; coturnicis admitte turdos & merulas iuue/
nes passeres mōtanasq; auiculas nec nō trogletæ q̄æ
hirūdinib⁹ per similes pedib⁹ curtis foraminib⁹ tur
riū solū se committūt. his duriores & difficulē cōco
quunt turturis īde anaticis:pauonis anseris. gruis
magis redundātes anserū & cygnorū & otidum. Int
oēs illæ demū melioris succi quæ anialium sunt ad=
huc crescētium nēpe subiectorū alimētis:seniles uti/
q; im p̄bæ oēs.bonæ in agris uitam agētes in totum
quæ exercitatæ:quæq; aridiore utāt nutrimēto q̄æ
q̄ purum ac tenuem respirāt aerem ecōtrario malæ
quæ cibis uescāt humidiorib⁹ & quæ minimū exer/
ceant.moll illa carne expleri possis.at hac parce ues/
cendū.Inter terrestria uero aialia hedina caro agninā
pærstat.deterrima ois quæ cum pelle coquit. Inter
pisces maritimi p̄stāt & saxatiles in quib⁹ mulli rhō
bi pagari oratæ:dētici.Pessimi autē mugillis impri
mis inde lup⁹ inde trigl æ quæ mādicādo gustui non
respoudet quæq; intus herbā nō habeāt.Inter bonū
& malū succū buglossū.psisiū.In totuq; electi sūt pis
ces glutiosi nō sūt q̄q; gustu nō dsplicēāt iter terres

tria aialia sues porculi ãniculi.mystariaq; & pedes & auriculæ.ferorũ q̃ cicurũ caro succi melioris. Inter panes q frumẽtaceus purus bene instructus siligina ceus fermẽtatus ut decet ordeaceus expurgat⁹ & fur nace⁹ q̃ clibanari⁹.Inter legumina fabæ:cicer rufum. Arborũ fœtus ficus tẽpestim &uu æ maturæ q̄ pau/ lulũ mõ pẽsiles aridæ ficus q̄ oia cũ ꝓpere cõcoquũt boni:cũ uero in uẽtre diutius cõmorãt iprobi succi euadũt.si cũ nucib⁹ aut auellanis:amygdalis ue man ducẽt nõ offendũt.at cũ aliis mãsæ eduliis ficus tã re/ cẽtes q̃ aridæ uuæ ue plurimũ lædũt.castaneæ nõ ad/ modũ mali succi.meliora pistacia & amygdala. Inter holera lactucæ cichoria ĩtiba.Inter uina q odorata & cõcoctu facilia q̃d si obstructio opilatioq; ĩteruenerit sumẽdũ erit mulsũ uinũq; tenue & albũ ius ue aq̃ cõ / fectũ ex alio & cæpe excocta cõpositis pipe & origa / no & thymbra & sinapi.bonũ ius ex apio petroseli/ no mẽtha pẽtartymo cumĩo.anisso.dauco ruta. hæc oia cõposita ꝑdictũ ꝓbẽt nutrimentum.

Q uæ facile cõcoquantur.

Panes bene parati hoc est bene subacti i fermẽto temperati & leniter cocti & mediocriter salsi.

Inter pisces cuncti saxatiles gobius: torpedo. trechum omne gen⁹.uolucrũ pullorũ gallinaceorum caro ꝑdicis attagenæ.colũbina nõ bona:in totũ opti ma pinguiũ & iuuenũ alarũ.mala tenuiũ & uetulorũ altiliũ.An ferculorũ lacte nutritorũ iecur itidẽ uolu criũ præcipue gallorũ testiculi.In bubula carne præ stant uituli. & caprina hedi horum omnium impri / mis quæ in aridis pascunt̃ locis.oua tremula ac sor= bilia.Lactucæ intiba.malua buglossa: colocintha cũ ferbuit.amygdala magis anedone.

Q uæ difficulter concoquantur.

Aprina caro:bubula:ceruina.deterior hirci.

Inde arietũ inde taurorũ. In totũ uetera animalia dif ficulter cõcoquunt oĩa aluus difficulter cõcoquitur. Inrestina uulua cor. iecor. aures. caudæ. renes. oĩa pre cordia ac interna. cerebrũ: medula & ætate perfectoꝝ aĩaliũ testiculi anseres. anates querquædulæ aquati/ cæ omnes uolucres præter alias phassæ: sturni passe rum pullorũ caro durior adhuc magis turturis & a/ natis. impensiusq; pauonis alui omnes uolucriũ dif= ficiles cõcoctu. cochiæ: limaces. oxigala. caseus uetust tior. conchilia: astaci paguri. cancri camari carabides octapodia. sepiæ. polvpi moschitæ. calamaria. bati. li obati. limæ. dracões scorpidia. triglæ pagari. oua ob durata assaq; & frícta. faba siliquæoẽs. phaselli. cicer. oriza. halica. panicũ. miliũ. lens. sesamus. castanæ. da= ctili. siliq̃æ citri cortex. rapa. nap⁹ crudi. bulbi crudi daucus cũctæ holerũ radices & holera ipsa min⁹ p̃ter lactucã & intibũ. Inter uina q̃ crassa & austera dulcia q; & noua & aq̃uis nimia.

Quæ stomachica & confirmantia.

Actili q acerbiores. mala cydonia. oleæ aspræ colymbades & aceto cõfecta uuæ passæ acerbes centes uuæ uinaciis dẽptis nuces cũ ficub⁹. tu beta. cinata q carduus pineus. sinapi. rapæ napi uali de cocti. nasturciũ. bulbi. q appetẽtiã exacuũt. cappa ris. citrei cortex. pira p̃cipue acerbiuscula. caseus. ui num acerbescens austeriusculum. maxime conduci= bilia stomacho absinthium & alohe.

Quæ stomachum subruunt.

Eutlum ut euersionem faciat cum multum as/ sumitur napi rapæ crudæ improba stomacho ut bene coctæ stomacho bonæ blitta chrysola= chanum nisi cũ aceto & garo & oleo comedantur. se/ samus. lac frigidum refrigerantia namq; uentrem a= cumen generant at q̃ cadida. suscitant uentrem. Im=

ptobi febricitātibus pepones nō bñ cōcocti: q̄d cholericas ægritudines generent non inq̄ biliosas ut male galenum plærīq; interpretantur sed subuersiones id namq; est cholericum. anteq̄ enim transmutetur ad uomitum excitant presertim redundanter assum pti: nisi qs modo boni succi assumat edulia. Cerebrum omne malum stomacho uomitumq; cit ueluti etiaz ossis medula: Vinum admodum austerum atrū ac etiam acerbescens ac uomitum cit. nec non crassum & nouum-

Quæ abstergent secant & laxant.

Rdeum fœnum græcum. melopepon. uuæ passæ dulces faba. citer & p̄cipue nigr̄ & ius ipsū magis capparis. p̄sertim ex oxymele aut ex oleo añ reliquū cibum māsa seutli ius. ipsumq; seutlū cum sinapi & aceto mansum. lapathū. bulbi cæpe. allium porrum & ampeloprasum: sed cocta bis uel ter ut acrorem deponant. attenuat. itidem. tyrogala fic⁹ absterget iō q eis uescūtur e renibus multas arenosas urinas excernunt. aridæ ficus. amygdala pistacia. brassica. melsacchar. oxymel. uinum tenue. si frigidi sint humores incorpore etiam uetustium aqua dilutum uinum.

Quæ obstruunt & opilant.

Ac q̄d habeat casei aliq̄tū neq; tutum est eo frequenter uti q̄d non par̄ offendat ut mœtæ sunt & renes & calculosos. obstruit ēt iecur. ficus tam recentes q̄ aridæ cum edulii loco assumuntur. dulcia fere obstruunt. ne ergo ledant manducentur cum hysso po aut origano. aut pipere ante alium cibum atq; ita non mediocriter pfuerint mel quoq; despumatum ac secus per se malū preco[illegible] iis dactili uirides & quecumq; ex siligine confecta opilant & splenis augumētū faciūt calculosq; generant.

itidē farinacea cum lacte oīa.uinū dulce etiā obstruit
& p̄cordiorꝝ tumores intendit.

Quæ uentrē citant.

Entis prima ī decoctiōe ebulitio feruefactioq́
itidez brassica p̄cipue cōfecta ex oleo & garo.
crustaceā testaceāq́ tunicā habentiū pisciū ius
ut astacorꝝ:pagurorꝝ mutilorꝝ cōcharū & id genus ali
orū.nā si qs hæc coq̄t inde cōcinet coctionē ex oleo
& garo ut dictū est & pipere facile aluum citauerit.
Cæterū marinorū echinorū & cōchiliū iura ut ēt ue
terꝝ gallorꝝ p̄serti rufforū subducunt aluū iura.panis
quoq́ cibarius qđ multum hēat furfurū fœni græci
ius ex melle coctū ide potū aluū sub ducit secū agēs
in ītestinis hūores.mel anmixtū parū eē oportet ne
uellicet:oleæ colymbades cū garo añ aliū cibū māsæ.
tyrogala cū pauxillo optio melle q̄ si hepaticos uelis
facere colicos quos diximus salis multū īmitte iuue
nes aīaliū carnes magis q̄ ueteres subducūt & extre
ma plus mediis ex piscibus torpedines.turtur me-
diocriter cit aluū.seutlū.laphatū.recens caseus cum
melle chrysolachanū.blitū colocyntha. pepon ficus
aridæ & uirides:uuæ dulces cū uuidæ fuerint syca-
mina pura siq̄dē ī aluū descēdunt primo cibo sūpta
& ciūt aluū māsa uero postremo aut ēt malū humo-
rē offendētia in uētriculo corrūpūt id facit colocyn-
tha.nuces uirides & aridæ aq̄ maceratæ & pellcula-
tæ damascæna humida & arida melle cōfecta made-
facta ut plus teneāt mellis māsaq́ solitaria si bis mel
lis cōpositio absorbeatplus subducit q̄ si dulce uinū
potites ubi nō cōfesti ꝓfuerit:sed aliq̄diu īterfuerit.
cerasa dulcia.rhodacia mollia & cūcta hūida & aquo
sa uētri ciēdo idonea ob hoc media horꝝ eduliorꝝ ē fe
re materia qđ ī ea nō sit acror ullꝰ.Cæterꝝ dulce ui-

Quæ alluum cohibēt nūc his idoneū

Actili q acerbiores:uuæ passæ q̄ acerbæ sycaĩa horna.myrti baccæ.unedones acria pruna. poma acerba.pira dulciora tū poma oĩa cū acore ciūt aluum mala granata pira.lac refrigeratū ut concrescat . astaci . paguri cancri.carabidæ q̄ si coq̄s & haurias hūorē astrigūt aluū sicut ostrea conchæ & si miliū caro.lēs et brassica bis cocta aluū cohibet ne mediocriter coquat̄ in aqua profundat̄ inde ĩ aliam ĩmittas calidā & plurimū ibidē coxeris quoad remollescat.oriza panicū miliū halica . leporina caro. uinū acerbū:& rutilū .

Quæ mali succi.

Succi uiciosi nō una ē spēs nā est que magis pituitosa.est q̄ biliosior.ē q̄ magis atra redūdat bile.Abstinēdū sane ab oĩbus eduliis q̄ malos hūores gignūt tāetsi facile cōcoq̄nt̄ ab aliq̄bus . oli nāq; hūoris uiciositas ĩ uenis residēs cū occasionē mō p exiguā putrefactiōis admiserit febres excitat curatu difficiles.sūt aūt mali succi huiusmōi ouiū caro & caprarū itidē quæ acres.hircorum pessima ĩde arietū ĩde tau orum. In totū pessima uetera.Leporina caro q̄ sanguinem generet crassiorē mĩus mali succi bubula & ouina . mali quoq; succi ceruorum renes.mali succi testiculi cūctorum fere aĩaliū p̄ter q̄ gallorum.Itē malū cerebrum spinæ medulla lien . lecur aliquātū deteri⁹ suillū cūcta ĩ trānea aĩaliū mali succi.oua fricta.caseus antiqu⁹. siliquæ faselli lens.cicercula.eruilla.eruū siligo.panicū.miliū & id genus aliaInter pisces dracones lupi: mugiles.scorpii.triglæ q̄ caridas deuorāt & cetariorum omne gen⁹.fœtus arborum fere oēs min⁹ aliis ficus & uuæ:pira.incucurbitarum genere tetrāgura magisq; ĩter ea q̄ dura.pepones colocyntha melior si bene cōcoquat̄.sin male mali succi est.holerum nullū boni oĩo succi.mediocris ē lactuca & cichoreū & buglossa.in

malua inde chrysolachanuz & portulaca & blitũ & lapatũ. Radices stirpiũ holerasaꝝ mali succi acres ut cæpe. porra. allia & brassicæ thyrsus. daucia rapæ na pi nisi admodũ cocti. brassica bulbi nisi admodũ co cti cæpe tñ & allia & porra & ampeloprassa bis fer= uefacta malũ deponũt succũ mali succi prorsus agre stia holera ut agrestes lactucæ. picrida & id genus a= lia uina crassa & male olentia. & austerissima.

Quæ Pituitosa.

Animalium neruosæ partes pedes. pelles. cerebꝝ. pulmo spinæ medulla. agnina caro Caro testaceã pel lem habentium & mollium carne. poma præter pa= rauisa quæ non ita. tetrangura.

Quæ Atrã bilem generant.

Carnes bubulæ. caprinæ. magis taurinæ & hirci næ. leporinæ ceruinæ aprinæ. uetulæ carnes. pisciũ coclææ. inter holera brassicæ & arboꝝ ramusculi sal sa oĩa confectta. inter legumina lẽs melãcholicũ edu liũ triticei panes & q ex milio: loliũ quoq;. inter ui na crassa & atra: siliquæ. cinara.

Quæ Biliosa.

Mel facile in flauã bilẽ uertit. & calida corpa uina dulcia & qcqd dulce facile icalidis corporib⁹ biliescit

Quæ glutinosos humores generent.

Panes siliginacei & siligo ipsa & menbra aĩalium cartilaginosa ossa. auriculæ. mustax circa labra. por= culi caro recẽs agnia sesam⁹ halica oriza bulbi. dactili

Quæ crudos humores generant.

Dactili uirides napi. rapæ radix cũ qs eis satura= bitur caro crustaceã pellẽ hñtiũ & duræ carnis q̃ ex multa coctiõe ius eiectãt & carne mollia ut octapo= dia. sepiæ. Calamaria. thynni. lacerti xiphiæ. Cæte= roꝝ animaliũ ptes uẽtres intestina uulua. oxigala ca/ sei molliculi. lupini. uuæ cũ in aluo cõmorãt q̃ frigi/

dos quoqꝫ hũores generãt.cuminũ.libistici radix & sæmẽ lini grana.cãnabis sæmẽ.faba.bulbi bis cocti ĩ oleo & garo cũ aceto mãsi.mel frictũ.oximel itaqꝫ & flatꝰ discutiũt panes ordeacei cicercula faselli. miliũ lac ꝑcipue frigidũ uina dulcia simulqꝫ austera . ficus ꝑcipue uirides aride quoqꝫ at nõ tm̃. panes sine fer= mento nõ satis cocti siliquæ fasellorꝫ lens.faba fræsa ceruina caro.capria.bubula.leporina.porcina renes. testiculi.cerebrũ.spinæ medulla. linguæ ptes postre mæ.omẽs casei.oua obdurata magis fricta.castaneæ glandes.tubera . poma sapa ac defrutum ut uinum quoqꝫ dulce .

Quæ alunt multum.

Aaro Bubula.bouũ cerebrũ testiculi cor.spi= næ.medula.alæ anserũ.anatũ:querq̃ dularꝫ ma gis gallinarꝫ:caporꝫ.phasidũ ꝑdicũ pauonũ & oiuꝫ uolucrũ uẽtres q̃ crustaceã pellẽ habẽt ut ostrea cõchylia astaci paguri . carabidæ cãmari.sepiæ & id genus alia.torpedo pagarus mullus turtur de[illegible] oratæ triglæ oua obdurata.panis siliginaceus & ex poline tantũ.fabæ.cicer.fœnũ græcũ siliquæ casta= neæ.lẽtes.dulces dactili uuæ passæ dulces & pigues. rapæ napi.bulbi bis cocti.mel despumatũ:& mulsũ bene concinatũ puls.oriza.halica.uina crassa rufa a= traqꝫ & dulcia & austera.

Quæ parum alunt.

Nimalium extrema.uulua aluus.intestina.cau da.auriculæ.axũgia in totũ uolucres oẽs minꝰ alũt q̃ quadrupedes aĩantes.& quæ senuerunt q̃ q̃ crescunt piscium nutrimẽtum est sanguinis te= nuioris.crustaceã pellẽ habentibus que mollis car= nis ut ostrea.panes ordeacei.panis triticeus.amylus milium.panicũ.plus faba uiridis sycamina auellanæ amygdalæ pistacia damascenæ:harmoniaca . oleæ a=

træ nuces ʒiʒipha.corna.pruna.capparis ſeutlum.la pathus portulaca.rhaphanum.ſinapi naſiurcium aſ paragus.cæpe aũt & allia & porra . & ampelopraſſa cruda q̃ exiguũ corpus alunt.cocta bis aut ter inpen dio minus.pira colocyntha uuæ paſſæ acerbæ & ma cræ.ficus aliq̃to plus nutriunt rarã faciunt carnem min⁹ oĩno uuæ ficub⁹ alũt.uina acria:alba uł rubella

Quæ reduudantia.

Nſeres anates querq̃dulæ.columbi. palumbes cuncta interna animalium.iecur.lien renes in/ teſtĩa uulua ſpinæ medulla. aues quæ ĩ ſtagnis paludibuſq; paſcuntur omnes.fabæ uirides faſelli ci cercula eruũ.lactentium pecoꝝ caro oĩs & ocioſam uitam. agentiũ inter.piſces.fluuiatiles ſtagnãtes & ĩ luto cõmorati & maria omnia cætaria .

Q uæ nõ redundantia.

Colla animalium caudæ.alæ & agreſtiũ caro ani malium & q̃ in aridis locis uitã agunt .

Q uæ attenuant .

Allia.cæpa naſiurcium.porrum : ſinapi . piper origanum mentha hyſſopũ apiũ.thymbra petroſe / linum braſſica.ſeutla ſcolimũ.marathꝝ rutha anetũ cuminum capparis.dauci ſæmen.ordeum. ſaxatiles piſces.mõtanæ uolucres paruæ quæq; in montibus uiuunt turdi merulæ.p̃dices.trogletæ.colũbi in tur ribus nidulati.torpedo.turtur. bugloſſa pſilia.mag næ uolucres interẽptæ aſſeruent ſaltem ad dieculaʒ anteq̃ coquantur etiã altilia itidem fructus arboruʒ ut hũotẽ deponant infeſium ficus & uuæ cũ nucib⁹ aut auellanis aut piſtaciis aut amigdalis mãducẽtur p̃cipue amaris & humore noxio depoſito prodeſſe potuerint Inter hæc mediæ ſunt oliuæ. uina alba & tenuia & imprimis ad tenuandum uictum præſtat in uſu continuo oximel .

Psellli ad Cōstantinū Imperatorē.
Liber Secundus

a DVICTVM humanū ptinens intentio serenissime inpator constantine & salubrem & comodum nec dū primo pfecta est libro. Existiam⁹ siqdem subiiciēdam breuiter cur/ tā q̄ salubribus quoq; adminiculis contineat̄ ut apia mus q̄ calefaciant aut frigefaciant humectētue:arefa/ ciantue:quæq; binas simul insignes habeant q̄litates q̄ facile aut dificulter transmutentur & quæ faciles transitus habeant q̄ membra ut caput offendāt:& q̄ minus eaq; paucis nō ut quæq; longius ꝓsequamur modus siquidem tū fuerit nullus.

Quæ Calefaciant.

Cānabis sæmen.fœnū græcum.dactili dulces.poma dulcia mel sacchaꝝ uuæ dulces mentha apiū Rha/ phanū.rapa.sinapi.nasturciū.alliū cæpe porrū. ampelopraſſus caseus uetus uinū dulce.calidius flauum uinū uetus:piper longum album & atrum gingiber agni folia & sæmen.amygdala plus amara glycyriza. rhesinæ omnes.hypericū.sal salsugies omnes fœniculum.anethū aridum iuniperus.cicer atrum.

Quæ refrigerant.

Rdeum quomō cunq; coquat̄ hydna.colochyntha feruefacta pepones melopepones cucurbite tetrangura.cucumis poma præter parauisa. sycomora Pira quæ minus dulcia ut fere fragilia aci/ dæ uuæ & acres.mala punica præcipueacida.Lactuca:intiba.portulaca.Caseus recens aqua uinum rubellum tenue.Mustum crassum & nouum acetū quo accrius.Omphacium panis ex milio:amylo. panico & cibarius.

Quæ arefaciunt.

Ens & brassica ideo uisum hebetat nisi ocu/
lus sit humidior caulis eius minus arefacit.
Aliorum holerum aridior sinapi eruum cum bis co
ctum eiecta a qua plus adhuc album. Fricta aridiora
omnia & quae conponuntur ex uino & garo aridio
ra oleum dulce lotum. pira siluestria asparagus na=
sturcium daucus. omphacium. amilus. salgypsum.
panis cibarius. salsa omnia. plus maenidum capita.
saepiae crusta. crocus uinum nouum cucumeris & pe
ponis saemen. Lolium. anethum. balsamum. nardi
spica. raphanus. abrotanum. citrei saemen uetus ui=
num origanum. petroselinum. ruta: marubium sam
psucum. hyssopum alllium.

Q uae humectant.

Colocyntha. pepones. melopepones. tetrangura
cucumeres cucurbitae. nuces uirides. mora lactuca.
intiba. portulaca. malua. blitum chrysolachanum.
Lactucae quoque saemē. faba recens aqua. buglosse uio
lae folia persica fungi. harmeniaca & fere poma.

Q uae facile corrumpuntur.

Erasia. persica. harmeniaca & fere ī genere po
morum omnia. non ita cum cito egeruntur
ideo praeceteris esculentis comedenda. Nā ita
demum reliquo cibo meatum. praebent. māsa postre
mo corrumpuntur idem faciūt pepones cucumeres
tetrangura. uuae ficus & similia

Q uae difficulter corrumpuntur

Chonchilia. cochleae astaci. camari mutili paguri
pinnae haec uicioso humore reliquum corrumpunt
cibum ideo bis terque coquantur. allium caepe porrū
auelana amygdala. castaneae rapae tribuli.

Q uae feri meatus

Oīa confecta ex castaneis. siligine faba fraesa cicer
frictū. panis ex poline. lēs cerebrū spinae medulla cor

lien. assa fere omīa oua tosta obdurataqꝫ ideo idonea in aceto tosta dysentericis. Lupini. faselli. sesamus glā des siliquæ. uinum dulce plus atrum austerum.

Quæ Caput offendunt.

Asturcium. dactili eruca: uinū austerum rufum qnæ uehementer olent. lac non etiam comodū capiti alliū. cæpe. fenū græcū uina omnia uæ= hementer euaporantia caput & neruos lædunt. aqua diluta neruos iuuant. damascena pruna amygdala: pi ra miscella.

De Pane:

Panis frumentaceus pcipuū eduliū in prandiis & cœnis cribro farinariopolline deiecto: sensim coctus & moderate fermento & sale cōmodus ex siligine se/ cundus & similagine: nutrit parū furfuraceus q ci= barius uūcupatnr. ex siligine difficilis concoctu at si concoquatur crudos generat humores. Astringit e= tiam aluum. exercitatis ergo congruit corporibus. otiosis uero malus ex polline purus sanis congruit corporibus. exercentibus in utilis. cibaribus parum alit melancholicusqꝫ est. at aluum citat. panes uetusti arefaciunt minusqꝫ alunt recentibus. fricti aridiores & minus nutriunt. minus fermentati difficilis con= coctionis. siliginaceus panis recēs odore capitis oēs recreat sensus & spiritus confirmat & uires reficit infirmas.

De panico.

Panicum & milium parum nutrit refrigeratqꝫ a= luum humidam arefacit: difficulter quoqꝫ cōcoquit.

De Oriza.

Oriza astringit uentrem dificilius cōcoqt̄ halica.

De Halica.

Halica nutrit multum at pituitam gignit si mul tum quis ea uescatur & non concoxerit.

De Lente.

Lens suo follciulo obstruit: Carne uero melan=cholicum humorem generat hebetatq; uisum oculos habentium aridos.

De Faba.

Faba sanguinem generat tenuem eduliumq; est inflans cum uiridis mandncatur corpora humectat.

De Cicere.

Icer inflat nutritq; multum ut faba. sæmē generat & uenerem suscitat ipsins ius coctū in renibus calculos atterit precipue paruū & atrum qnod si fricta manducentur ut faba snnt & aluum astriugunt & magis nutriunt. si uiride cicer mā ducetur humectat ipsum corpus.

Da Lupinis.

Lupinus concoctu difficilis crassumq; humorem generat mediamq; uim habet ad molliendam & astri gendam aluum.

De Fœno græco.

Oenum græcum aqua aspersū & dulce factū subducit uentrem ex garo pmansus eius fru=ctus aut ex aceto & garo aut ex uino & garo & oleo at capitis dolorem facit ex garo solitario mā/sus. sin cū nino & garo & oleo assumatur capiti nul/lum dolorem inuehit eius aūt succus coctus & cum melle sumptus subducit in intestinis improbos hu=mores confirmatq; aluum.

De Fasellis & Pisis.

Fasellos & Pisa aqua aspergunt quoad radicem germen inq̃ ediderint & ante reliquū cibum mandu cant ad citandam aluum. Caro inmersa nutriunt suc cumq; hæc generant cū bene concoquūtur meliora fœno græco mediaq; sunt inter bonum & malū suc/cum siue concoquantur siue minus & inter tarda & celeria meatu multum nutrientia & pa℞.

De Cicercula.

Ciceroula magis nutrit q̃ fasell⁹ Pisũ. In cæteris par

De Sesamo.

Sesamũ celeriter comedentes saturat seræ conco/ctiõis est:difficilisq̧:stomachũ lædit crassum humo= rem generat & male olentiam.

De Colocyntha.

Colocyntha corpori nutrimẽtum ingerit frigidũ paucumq̧ & cõmodam facit aluum. Si refrigeret ut concidentibus & arefacientib⁹ & mãducãtibus ipsaȝ in hieme crudos generat humores.

De Peponibus.

Epones frigidi sunt & humidi uimq̧ nõ nullã purgandi habent ideo urinã citãt. humectãtq̧ aluum plusq̃ colocyntha & melopeponib⁹. At sæmen plus carne cit urinã malũq̧ in corpore succũ generant præsertim cum non bene cõcoquũtur. Tũ cholericos efficiunt nõ inq̃ biliosos ut uulgus putat sed uentrẽ superiorẽ & inferiorẽ subuertũt nã anteq̃ cõcoq̃nẽ uomitũ piũt præserti q plus nĩo deuorarit

De Melopeponibus.

Elopepones neutiq̃ tantum humidi sunt aut mali humoris quantũ pepones neq̧ tã urinarii neq̧ aluo boni nec itidem uomitorii æque ne q̧ stomacho conducunt

De Tetranguris.

Tetrangura ipsa quoq̧ urinariũ qddã hñt:q plu rimum manducent ea olim crassum humorem gene rant q in sanguinem transmutari non potest.

De Ficus

Icus ut reliqua poma malum succum generãt: sed minus habentq̧ bona hæc aluum citant:ui habent abstergendi atq̧ catharticã. nutriũt plus aliis pomis corp⁹: comedentiũ ipsos carnẽ non astringũt ualidamq̧ faciũt sed subturgidã:inflatamq̧ sed tñ nõ diu manducanda. hæc parce omnia.

De Caricis ¿

Cariculæ improbi sunt succi unde & pediculorum uim multam generant Habent attenuandi & secandi uim ob hoc facile aluum citant renesque purgant ie = cori & lieni inflamationes adducunt. Improbæ ut fi cus sicut dulcia omnia obstruendo & indurãdo præ cordia cũ hyssopo nucib⁹ ue aut auellanis aut amyg dalis mansæ iuuant. sin cum aliis eduliis assumantur plurimum offendunt. Alunt tamen satis ideo pugi= libus uetus exhibuit consnetudo.

De Vuis.

Vuæ quoque ipsæ ut poma cunctis tñ magis nutri unt ut ficus minusque malum succum gererant cũ bñ maturuerit: nutriũt min⁹ q̃ fic⁹ psũt cũ facile egerũt cum id nõ fuerit læduut nam pniciosum pabulũ in= gerunt cum in sanguinem non conuertuntur. sunt aũt sine internis granulis brisulisque manducandæ. quæ dulciores uuæ sunt calidioris succi. quæ acrio= res & magis omphacinæ frigidioris.

De Vuis passis.

Væ passæ acres austeræque frigidiores confir = mantque stomachũ & aluum arefaciunt : dulces aũt calidiores mediæque sunt stomacho & uẽtri. habentque aliquid abstergens paruasque stomachi curãt uellicationes nutrimentum uuarum passarum est quod etiam recentium.

De pomis.

Oma quæ acerbescunt frigidum habent & terrestrem succũ nempe. crassum. q̃ autem a= cida frigidum & tenuium partiũ medii sunt tempamenti. dulcia calidiora iudicantur. Pira frigi = da & aquosa pindeque acerbescentia uentrem cohibẽt At acida humorem offendentia eum secant & aluum snbducunt purum inuenientia astringunt : At Pira quæ nec dulcia nec acida: nec acerba omnium pes=

10

sima.

De Cydoniis.

Cydonia multum styptica quæ si quis melle uel saccharo composita coctura asseruarit stomachuz cõfirmant ac in dysenteriis prosnut flauam bilem comprimendo: corq; exhilarant.

De Mespilis & Sorbis.

Tam Mespilla q̃ sorba stypticum uentrem faciũt fluentemq; astringunt: suntq; adhuc impensius styptica sorba.

De Dactilis.

Actili dulces magis nutriunt: acerbescentes prosunt stomacho & uentrem compescunt. omnino omnes difficulter concoquuntur & aluum astringũt si plurimus usus fuerit eorum.

De Oleis.

Oleæ pauci mutrimenti sunt præsertim nigræ at aspræ q̃ fiunt colymbadæ ob acerbitatem cõferũt stomacho appetentiãq; cibi concinnant commodissimæ quæ ex aceto componuntur.

De Nucibns.

Nuces exigui sunt nutrimenti quæ recẽtes aquosam uim habent facilius cõcoquũt & magis stõacho utiles purgatæ tunicula sua p̃cipue cum caricis mãsæ aridæ nuces aqua maceratæ. dempta tunicula loco uiridiuz recentiumq; habentur.

De Amygdalis.

Amygdalæ exigui nutrimenti dominatur in ipsis uis attenuandi & abstergendi. amaræ uim plurimaz habent secandi humores glutinosos.

De Pistaciis.

Pistacia parum nutriunt iecori utilia difficulter concoquuntur & stomacho inutilia. pulmonis meatus diducunt & hanelitus.

De Siliquis.

Silique succi inprobi & bilis atræ difficultet concoquuntur & aluum cohibent.

De Cappari.

Apparus pcordia apit absterget pituitam: calculos dissipat ante alium cibum cum oximelle: renes offendit & uesicam quibus succurrendum zinzibere: uel tali aliquo.

De Agrestibus holeribus & lactuca ac intibo.

Agrestia holera inprobi sunt succi. Lactuca min⁹ mali succi & parū nutrit Post intibū prodest aluo cū oleo & garo mansum mediocriter concoquitur.

De Seutlo.

Seutlū stomacho inutile si plurimum manducet abstergit & ob id utile aluo. nec non iecori & spleni opilationes auferendo pcipue cum aceto uel sinapi mansum

De Apio.

Apium urinarium & utilius stomacho cæteris holeribus oblectat & crudum.

De Eruca.

Eruca admodum calefacit generatqꝫ sæmen uenerem qꝫ excitat: capiti dolorem inuehit.

De nutrimento animalium.

Animalium carnes optimum generant sanguinē psertim q̄ melioris succi qualis suilla est neruosæ aūt sanguinem redundātiorē magisqꝫ pituitosam generāt magisqꝫ porcina caro at bubula crassoris & melācholici humoris: uitulina & hedina q̄ caprina & bubula melior. agnina sanguinē generat humidiorem redundantiorem qꝫ ouiuz caro succi improbi & redundantis itidem caprarum plena acrore. hircorum & arietum inutilis oēs castratorū meliores. ueteres deterrimæ omnes humore cōcoctione & nutrimēto Leporina sanguinez gignit crassiorē succo melior q̄

li succi difficilis concoctu & terrestris.

De partibus animaliũ pedestrium.

Edes porcini utiles flauam bilem restringunt & tertianis febribus ob id congrunt secundo loco rictus tertio auriculæ lingua laxa & exigui humoris. testiculi mali succi olidumq̄ q̄ddã habent. callu3 si bene concoquatur boni succi sin secus non iam bonum sanguinem sed crudum & pituitosum generat. Cerebra succi inprobi difficulter siquidem concoquuntur & inutilia stomacho. & nausea3 generant ac redundantiam. Medulla in ossibus dulcior suauiorq̄. sed nauseã cruditate generat sin cõmode concoquatur nutrit ex sententia iecur cunctoru3 animalium crassi humoris difficulter cõcoquitur & serum meatum habet porculi p̄stãt omnia. Lien melancholicum humorem gignit lædit tã iecur q̄ lienẽ. Pulmo non difficilis concoctu: sed pa4 alit & pituitosus. Cor du4 & difficulter concoq̄tur si bene concoquatur alit multum nec inprobi est succi. Aluus aũt & uulua & intestina tametsi probe concoquantur non satis probum generant sanguinem: sed frigidiorem crudioremq̄.

Quæ sit Agrestiũ & cicu4 aĩalium differentia.

Icurum carnes hũidiores q̄ agrestium. quia aridiora agrestia omnia cicuribus & perinde agrestiũ nutrimentum minus redundans q̄ cicurum. Vulucres minus q̄drupedibus nutriunt. At facilius concoquuntur presertim p̄dicũ attagenaru3 gallinarum: capo4 columborum minus. aridiores Merulæ. Turdi. Passeres plus Turtur. Inter Phassa anas. Gallinis pares Phasiani. difficilis concoctu Pauo. Anseres redundantiores & concoctu difficiliores Iuuenes semper preponendæ uetulis. Alui anserinæ nutriunt multum & suauiores reliquis altilibus faci

lius concoquuntur & magis alunt alæ sicut etiam gallorum testiculi.

De Piscibus.

Rigla duriorem & in deliciis habitam habet carnem ob id magis aliis nutrit piscibus cum bene concoquitur. sunt triglæ bonæ quæ in puris uitam agunt locis herbasque non habent.

Saxatiles pisces saluberrimum nutrimentum in gerunt & sanguinem benignū suggerunt nō inq̄ ut alii fere malum sed moderatum. Gobius aliis melior suauitate & concoctione & succi præstantia qui in arenosis littoribus aut inter saxa uitam agit at influ minū hostiis uel paludibus improbus precipue si ibi dem carabi. Fere autem duri carne pisces concoctu difficiles non in uentre modo sed etiam in uenis sin/gulisque membris crassioris autem succi q molles car ne dracæna scorpius. triglæ magnæ testaceam pellē habentes salsum habentes communem succum ma-gis alii & min⁹ alii Ostrydia nāque magis mollē habēt aliis carnē reliq̄ ut carne duriora ita concoctu diffici liora q̄ diligenda tribuendaque eis q corrumpunt in uentre ex malo humore nutrimentum aut ex fluitā te iecore illis namque generatur humor crudus. ex mollibus carne coctis multus deponitur salsus hu-mor fitque talium. caro difficulter corruptibilis iusque citat aluum astrictam laxatque: ut sunt ostrydia mutili conchæ contra duræ carnis difficulter concoquunt & nutriunt multum ut ostrea. astringuntque aluum ut astaci paguri fluuiatiles & marini carabi cammari. & id genus alia. Cætaria omnia ut Vituli marini. Del/phin. Thynni Balænæ. xiphiæ. pernitiosi sunt hu-moris quia redundantissimi & pinde saliuntur ut in aliquem usum modo perducantur.

Mugiles & mænides & bopæ pernitiosæ & tedū dantis meliores qui aluntur in pelago : deterrimus palustris. fluuiatiles ubi fluit celeriter aqua meliores pinguiores pessimi & difficiliores concoctu stomacho deterrimi ac humoris pessimi. Lupus autem tenuiorem generat sanguinem nec improbior hoc pisciculo alius.

Psellus de Victus ratione fæliciter explicit.
impressus Erffordie ꝑ Wolffgangum Schenckē Anno a natali christiano. 1499.